

BİBLİYOGRAFYA :

Zebîdî, *İthâfû's-sâde*, II, 51, 139; Bâcûrî, *Hâşiyetü'l-Bâcûrî 'alâ Ümmi'l-berâhîn ve'l-âkâ'id*, Kahire 1300, s. 2, 20; Enbâbî, *Takrîr* (*Hâşiyetü'l-Bâcûrî* içinde), Kahire 1300, s. 1; *Keşfü'z-zunûn*, I, 137; II, 1157-1158; *Hedîyyetü'l-ârifîn*, I, 41; II, 216; *İzâhu'l-meknûn*, I, 106; II, 403, 618; Serkîs, *Mu'cem*, I, 1058-1059; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 353-355; Y. S. Alûş – Abdurrahman er-Recrâcî, *Fihrisü'l-mahtûtâtü'l-Ârabiyye*, Paris 1954, I, 115; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, V, 439; Moh. Ben Cheneb, "Senûsi", *IA*, X, 499-500; W. Montgomery Watt, "Akâida", *EI²* (Fr.), I, 346.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

el-AKÂİDÜ'Ş-ŞEYBÂNİYYE

(bk. el-AKİDETÜ'Ş-ŞEYBÂNİYYE).

AKÂİDÜ't-TAHÂVÎ

(bk. el-AKİDETÜ't-TAHÂVİYYE).

AKAR

(العقار)

Taşınmaz mal,
toprak parçası anlamında
bir hukuk terimi.

Sözlükte "arazi, ağaç, ev eşyası, eşyanın en iyisi" gibi mânalara gelen akar, terim olarak daha dar anlamda yalnız gayri menkul malları kapsar. Halk arasında genel olarak kiraya verilerek suretiyle gelir sağlayan mülke akar denilirse de İslâm hukukunda "taşınmaz mal ve arazi" mânasına kullanılmaktadır. *Mecelle*, 129. maddesinde gayri menkulü "Akar denilen hâne ve arazi misillü mahall-i âhara nakli mümkün olmayan şeydir" şeklinde tarif ederken akar teriminin hem gayri menkul (taşınmaz) mânasına, hem de arazi ile eş anlamlı olduğuna işaret etmiştir.

Hanefîler arazi üzerindeki binalarla ağaçlara iki açıdan bakmışlar ve bunları tek başlarına menkul, arazi ile beraber ele alınca da ona tâbi olarak gayri menkul saymışlardır. Bu sebeptendir ki bina ve ağaçların araziden ayrı olarak satımında şüf'a* hakkı söz konusu olmamaktadır (bk. *Mecelle*, md. 1019, 1020). Buna karşılık, üzerinde bina ve ağaç bulunan bir arazi satıldığı zaman ise yere bağlı olarak bina ve ağaçlar da gayri menkul sayılmış ve bunlara dayalı şüf'a hakkı tanınmıştır. Mâlikî mezhebi müctehidleri ağaç ve bina konusunda Hanefîler'den farklı bir görüş ileri sürmüş-

lerdir. Onlara göre bina ve ağaçların bozulmadan varlıklarını korumaları arazinin üzerinde kalmalarına bağlıdır. Bu devamlı bağıllık sebebiyle arazide yer alan ağaçlar ve binalar da tek başına veya arazi ile beraber gayri menkul sayılır.

İslâm hukuku mülkiyetin intikali bakımından menkul - gayri menkul ayırımı yapmamıştır. Taşınır bir eşya, bir hayvan nasıl alınır satılır veya bağışlanırsa bir akar da aynı hukukî tasarruflarla intikal eder. Gayri menkul mülkiyetinin intikalinde tapuya tescil şartı yoktur. 1274 (1858) tarihli Arazi Kanun-nâmesi'nin otuz altıncı maddesinin şerhinde yer alan ve *Mecelle Cemiyeti*'ne ait bulunan şu mütalaa bu konuyu açık ve kesin bir şekilde ifade etmektedir: "Mülk akarların satımı, mîrî araziler gibi sâhib-i arzın iznine bağlı bulunmayıp tarafların icap ve kabulü ile akid teşekkül eder. Bu sebeple resmî senet olmadan da akarı satın alanın tasarrufu hukuku muteberdir." Akarların tescilin mülkiyetin intikali bakımından bir rolü bulunmamakla beraber iki önemli fonksiyonuna işaret edilmiştir: 1. Emlâk üzerinde yapılan tasarruflarda hileye ve sahte muamelelere meydan vermemesi. 2. Belli bir müddet geçip tescilli yapılmamış akarlarda davanın reddine sebep teşkil etmesi.

Akar ile menkul mallar arasındaki diğer başlıca farklar da şunlardır: **İrtifak*** hakları yalnız akara taalluk ettiği gibi **bey' bi'l-vefâ*** da yalnız akarda söz konusudur. İslâm hukukçularının çoğunluğuna göre hem gayri menkul hem de menkul mallar vakfa konu olabilirken Hanefîler'e göre, bazı istisnalar dışında, yalnız gayri menkuller vakfedilebilir. Yine fukahânın çoğunluğuna göre akarın kabz ve tesliminden önce bir başkasına satımı câiz değildir. Ebû Hanîfe ile Ebû Yûsuf ise bunun câiz olduğu görüşündedirler. Yine Ebû Hanîfe ile Ebû Yû-

suf, nakli mümkün olmadığından akarı gaspetmenin tasavvur olunamayacağı- nı ileri sürerken diğer hukukçular bunu imkân dâhilinde görürler. *Mecelle*'de (md. 905 vd.) birinci görüş benimsenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcü'l-ârus, "âkr" md.; Sahnûn, *el-Müdevvene*, V, 356, 402, 426, 434 vd.; Ali Haydar Efendi (Küçük), *Dürrü'l-hükkâm şerhu Mecelleti'l-ahkâm*, İstanbul 1310-14 (*Mecelle*, md. 129, 221, 253, 270, 905-911, 1019-1020, 1660, 1174-1191'in şerhleri); a.mlf., *Şerh-i Cedid li-Kânûni'l-arâzi*, İstanbul 1321; Halis Eşref, *Külliyyât-ı Şerh-i Kânûn-ı Arâzi*, İstanbul 1315; Bilmen, *Kamus*, VI, 10, 132 vd.; Hayreddin Karaman, *Kamus*, VI, 10, 132 vd.; Hayreddin Karaman, *Mukâyeseli İslâm Hukuku*, İstanbul 1974, I, 219; Ali Şafak, *İslâm Arazi Hukuku ve Tabikâtı (İlk Devirler)*, İstanbul 1977; a.mlf., *Hadislerde ve Mukâyeseli Hukukta Şufa Hakkı*, Erzincan 1981; Subhî Mahmesânî, *en-Nazariyyetü'l-âimme li'l-mücebât ve'l-ûkûd*, Beyrut 1983, s. 157-158; Vehbe ez-Zühaylî, *el-Fikhu'l-İslâmî ve edilletüh*, Dimaşk 1405/1985, IV, 46-49.

ALI ŞAFAK

AKBABA İMAMI

(bk. MEHMED ZALFİ EFENDİ).

AKBABA TEKKESİ

İstanbul'da Beykoz Akbaba köyünde
fetihten hemen sonra kurulan
bir tekke.

Bânisi İstanbul'un fethinde bulunmuş ("ni'me'l-ceyş"ten) Akbaba Mehmed Efendi adında bir Bektâşî babasıdır. Gazi dervişler zümresinin XV. yüzyıldaki temsilcilerinden olduğu anlaşılan bu zatın birçok benzeri gibi gerçek ve menkıbevi hayatı hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Ancak fetihten hemen sonra, muhtemelen devletçe kendisine bağışlanmış olan bu yerde kendi adı ile anılan bir tekke kurduğu ve bunun çevresinde de zamanla aynı isim-

Akbaba Tekkesi'nin bânisi Mehmed Efendi'nin kabri ve tekkeden günümüze ulaşan yapılar - Beykoz/İstanbul

